

Halländsk lyster. Magnus Wattsgård konstaterar att linet i början av juli var strålande fint.

”Det gäller att våga och när man väl har bestämt sig – då kör man.”

Halländsk grödpalett parerar risker och möjligheter

Magnus Wattsgård, engagerad frö- och oljeväxtodlare utanför Falkenberg i Halland, satsar hårt på omväxlingsgrödor. År 2011 odlade han rödklöverfrö, lin, höstraps, konservärter och havre. Somligt kommer, somligt går, men rapsen den består!

Text & foto: Hans Jonsson, Svensk Frötidning

Halland är inte ett av de största frö- och oljeväxtodlande länen i Sverige. Inte desto mindre finns här lantbrukare som vet att på bästa sätt utnyttja den palett av grödor som erbjuds för ett framgångsrikt lantbruk. Ett strålande exempel på detta är Magnus Wattsgård på gården Wattsgård, en dryg mil nordost om Falkenberg.

2011 odlade han höstraps, rödklöverfrö och lin. Men så har det inte alltid varit, och så kommer det inte alltid bli. I en starkt föränderlig värld gäller det att vara följsam. Det handlar om att matcha klimat, sortutveckling, årsmån, prisläge och inte minst den övergripande företagsekonomiska situationen.

– Jag försöker göra en sammanvägd bedömning av olika grödors potential och risk inför varje växtodlingssäsong, berättar Magnus.

Omväxling till max

För några år sedan bestämde sig Magnus för att verkligen maxa med omväxlingsgrödor. Förutom tidigare nämnda grödor odlar han konservärter och havre, som tillsammans med tungviktarna höstvetete, korn och rågvete skapar en kanonkopp av grödor på gårdens 134 hektar.

– Ja, det har nästan blivit för mycket av det goda, så vi får se vilka omväxlingsgrödor som håller måttet till kommande år.

Låt oss först se hur det gick den

gångna säsongen och sedan hur siktet är inställt på 2012.

Linhalmen räddade kalkylen

Halland har en lång tradition av lin. Men då handlar det om det vitblommande spanadslinet.

– Vi ryckte lin på gården fram till 1966 men provade oljelin i år för första gången på många år.

Ett fält som var alltför vattensjukt för höstsådd såddes den 20 april 2010 med 60 kilo per hektar Taurus och behandlades med Gratil och Select mot gräsogräs. Det såg bra ut långt fram på säsongen men sedan började linet lägga sig.

– Vi har hög mineralisering och kväveleverans och året med fukt och värme

Rödsklöver med förhinder. Rödsklöverfröodlingen fint placerad med gott om naturlig vegetation. Dock har grävlingen härjat rejält i ett av jordhumlebona.

gav för höga kvävemängder till linet, konstaterar Magnus.

Resultatet blev en medelskörd på cirka 700–800 kilo per hektar. Områdena med liggsäd gav i princip ingen skörd alls. Hade det inte varit för den höga efterfrågan och goda priset kring 2 kronor per kilo linhalm så hade ekonomin blivit riktigt dålig.

Monsunen tryckte rödsklövern

Över till rödsklöver – nästa nykomling på Vattsgård. 2010 var första året för denna fantastiska omväxlingsgröda och cash-crop, om det slår till det vill säga.

– Visst är det gambling, men 325 kilo rödsklöverfrö 2010 var helt OK, enligt Magnus.

Då odlades Nancy, men 2011 var det Bjursele som såg riktigt bra ut under säsongen. Här liksom i övriga grödor lämnas inget åt slumpen. Magnus vet att polineringsen är A och O för en hög skörd.

– Jag köpte 4 SJ-pallar med holländska ”humlepojkar”, som skulle hjälpa till med arbetet, berättar Magnus.

Och det behövdes eftersom grävlingen varit framme och rensat i en hel del av de naturliga humlebona som finns i fälkanterna. Magnus är dock noga med att spara på sälgen så att humledrottningen kommer i gång. Han har också noterat att man kan gynna humlorna med halmbalar och inte minst Gullfiber som de verkar trivas i. Han passar också på att ge en rejäl eloge till Torsten Rahbek Pedersen och SFO som har inneburit ett stort kunskapslyft för odlingsgrenen!

Allt var dukat för en fin skörd men så kom den halländska monsunen. Det blev egentligen ingen riktigt bra skördedag men cirka 9 av de 11 hektaren kunde ändå skördas.

– Det ligger cirka 1700 hektar i lagret, men jag är väldigt osäker på grobarheten, konstaterar Magnus.

Haltande höstraps

Förr i tiden odlade man inte höstraps i Halland eftersom klimatet är blött med ökad risk för stående vatten och isbränna. I stället odlade man våroljeväxter vilket passade bra in i systemet som förfrukt till höstvete. Nu har man dock både bättre sorter och kunskap för att få till etableringen. Men är vädrets makter och tidsfaktorn emot en så hjälper det inte. Hösten 2010 var blöt och utdragen men Magnus gjorde en medveten chansning och etablerade med HE-VA den 28 augusti 2010. Tyvärr blev höstutvecklingen svag och i mars fanns det en del kraftiga plantor, men allt för få. Fältet kördes upp.

Analysen talar för raps

Ja, vad säger man då om detta till synes dystra facit? Är det slutet för frö- och oljeväxter på Vattsgård, eller? Vi backar några år och rekapitulerar grödvalet. Grödmixen bestod av säkra spannmålgrödor och grödor med högre risk men också med stora ekonomiska möjligheter och definitivt bördighetshöjande effekt. Att det sistnämnda inte bara är teori visar sig bland annat i höga C-värden.

Företaget rullade på bra med stabil areal i kombination med en helintegrerad svinproduktion på 130 suggor. Sammantaget ett system med frihetsgrader för risktagande. Men med nya förutsättningar kommer ny analys. I somras köpte Magnus 80 hektar till gården. En investering som medför ökad riskexponering. De senaste två årens synnerligen besvärliga höstar har påtagligt accen-

Vattsgård

Drivs av Magnus Vattsgård och sonen Johan. Vattsgård ligger en mil nordost om Falkenberg i Halland.

NAMNEN

Gårdsnamnet Vattsgård kommer av ”Vattniga ängar”. En släkting antog namnet Vattsgård med ”W” för att kunna särskiljas från gårdsnamnet.

PRODUKTION

Växtodling 220 hektar, varav 36 hektar arrenderat. Helintegrerad svinproduktion med 130 suggor.

GRÖDOR 2011

Rödsklöverfrö, lin, konservärter, höstraps (uppkörd), havre, korn, korn+rödsklöverinsädd, höstvete, rågvete.

ÖVERGRIPANDE STRATEGI

Rikligt med omväxlingsgrödor som grund för höga och säkra spannmålsskördar och långsiktigt hög bördighet.

Väl avvägt inslag av grödor med högre risk men samtidigt större möjligheter för högt ekonomiskt utbyte.

INFÖR 2012

Fortsatt satsning på höst- och vårraps. Grödval som ger minskat företagsekonomiskt risktagande (ingen rödsklöver och lin) på grund av klimatomständiga erfarenheter m.m.

tuerat det halländska västkustklimatets risk för blöta höstar. Inte alltid men tillräckligt ofta för att det kan påverka odlingsekonomin vissa år.

Så till 2012 blir det ingen rödsklöverfröodling. Dels på grund av dålig ekonomi och osäker skörd, men även eftersom insädden dömdes ut på grund av liggsäd som kvävde de små plantorna. Inget lin blir det heller.

– Men jag vill väldigt gärna odla omväxlingsgrödor med bra ekonomi så det blir fortsatt höstraps på Vattsgård och 24 hektar vårraps på den nya gården, betonar Magnus.

I skrivande stund ser höstrapsen riktigt bra ut. Den etablerades med HE-VA djupluckare, en metod som Magnus inte nog kan tala sig varm för.

– Utan den hade det inte blivit någon höstraps för min del, det är definitivt en etableringsmetod som jag tror kommer att öka.

De kraftiga svängningarna förskräcker dock inte Magnus. När väl läget stabiliserat sig lite grand, då tänker han köra igång med fröodling och kanske lin igen.

– Det gäller att våga och när man väl har bestämt sig – då kör man, avslutar Magnus med ett skritt.«